

SZERKESZTŐSÉG
 KIADÓHIVATAL: ORADEA
 Piața Mihai Viteazul
 (Magyiac-tér) No. 11/a
 TELEFON: 670.
 ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
 egész évre . 160 Lei
 fél évre . . . 80 „
 egyed évre 40 „
 Kísérleti példány 3 Lei
 megjelenik minden pénteken.
 7. évf. 3. szám.
 5690. Tisre 7.
 1929. október 11.

ZSIDÓ HETILAP

Buzdugán Régens

A királyi jogok birtokosa, a Magas Régenstanács egyik tagja, Buzdugán Régens kimult az élők sorából. Az egyetemes nagy veszteség, amely Románia valamennyi alattvalóját egyformán érte, tragikus gyorsasággal következett be és Benne nemcsak a nagy államférfit, a legnagyobb méltóságot viselő előkelőséget, de a legnagyobb Embert is gyászolja ma Románia. — Egy igazi Embert vesztett Vele az ország, aki a királyi és emberi jogoknak nemcsak birtokosa és letéteményese, de legigazságosabb követője is volt. — Románia legmagasabb bírói polcáról került magas régensi méltóságába, az igaz bíró királyi igazságát szolgáltatta Románia összes polgárai számára és ezért, nekünk, Románia zsidóságának, őszintén fájdalmas veszteséget jelent a Régens halála. — Biztunk és hinni tudtunk az igazságosságában, mert a törvényesség, az igazság és emberszeretet elhivatott művelője volt és a jog s igazság erejével kormányozta Romániát a rövid ideig tartó régenssége alatt.

És bizni és hinni akarunk továbbra is abban, hogy Románia bölcs vezetői továbbra is a jog, az igazság és a törvényesség örökerejű szellemében fogják az országot vezetni!

Süvo Jiszroel!...

Térj vissza Jiszrael Térj vissza népedhez, mert csak úgy térhetsz vissza a Te Örökkévaló Istenedhez. Térj vissza Önmagadhoz. Vess számat önmagaddal! Térj vissza eltévelyedettségedből ősrégi hagyományaidhoz, örökké kipróbált és csalhatatlan népi utadra

Térj vissza! Mentsd ki magad a sok szenvedésektől legyengített és gazdaságilag kimerített szerencsétlen népem, a többi népek nagy tengerébe való elmerüléstől. Térj vissza! Hisz magadra vagy utalva, míg ellenségeid egyértelműen a gyűlölet szoros gyűrűjét fonják köréd. Térj vissza! Védekezz! Térj vissza történelmi hivatásodhoz! A zsidó szolidáris testvéri együttérzés és zsidó testvéri szeretet kapcsoljon ismét össze, hogy egységes akarattal összeforvva védekezhess a téged mindenütt üldöző ellenséggel szemben.

Térj vissza! Éledj ujja a benned rejlő őserő folytán és tápláld hamisítatlan zsidó szellemmel gyermekeid és családodat. Ragadd ki azokat az idegen hagyományok, szokások, erkölcsök és idegen kulturákból. Térj vissza velük s építsd fel életüket igazi zsidó világszemléletre.

Térj vissza! Építsd ujja igazi zsidó népi társadalmadat! Szüntesd meg a téged állandóan sorvasztó tragikumod, hogy idegen népeknek szolgálatába pazarold el felbecsülhetetlen értékű zsidó energiáid. Szüntesd meg assimilációra törekvő, lealázóan gerinctelen viselkedésed.

Térj vissza! Állítsd minden anyagi és szellemi erődet büszkén zsidó néped szolgálatába, mert csak öntudattól, bátorságtól áthatott meggyőződésed és szellemi akarásod teljes odaadása mentheti meg zsidóságodat jelenlegi súlyos küzdelmeiben.

Térj vissza Jiszrael! Térjenek

vissza szellemi és lelki vezetőid, ugyszintén hitközségeid is ősrégi tradícióihoz. Legyenek igazi vezetői zsidó népünknek! Erősítsék e célból magukat, hogy a kívülállókat is vonják be zsidó közösségükbe. Tömörüljenek! Védjék meg a politikai, gazdasági és kulturális érdekeiben, valamint az existenciájában veszélyeztető zsidóságot! Tömörüljenek, egységük fennmaradása és a zsidó jövő biztosítására.

Térj vissza Jiszrael! Szűnjön meg indolenciád! A félelmetes napok legszentebb kötelessége: Erecz Jiszrael felépítése hassa át lelkedet. A szentföldi sulyos csapások hozzanak benneteket össze egy egységes zsidó táborba, hogy azon ősi zsidó szellem, melynek hagyományain Palesztina nyugszik, elhozza a világ összszidóságának ezen a földön való elhivatottságát és megteremtse a vérrel megszentelt Erecz-Jiszraelbe a zsidóság politikai, gazdasági, kulturális és vallási centrumát.

Térj vissza Jiszrael Teremtsd meg ugy a diaszporában, mint a szentföldünkön ősi örökségünk szellemi világának alappilléreit és hármasságát: **Isten, Nép- és Ország**-ot. A multból fakadó jövőt.

Wasserstrom Sándor.

Geulat Haaretz.

Harav Hagaon Abraham Jicchok Hakohen Kuck Palestina főrabbijának levele a világ zsidóságához.

Drága Testvéreim! Nem rendelkezünk elég erővel, hogy odakiáltunk nyugat és kelet zsidóinak: „Jusson eszetekbe, Zsidó népnek fiai és váltsátok meg a szenvedő anyát, Ziónt. Fogjatok össze mint egy ember, hogy megválthassátok a szent földet, hogy azt széjjel oszthassátok megművelésre a szent földre visszavándorló fiainknak, hogy a pusztaságot új életre keltsék és a leromboltat felépítsék.

28 éve mult el, hogy megalapították a zsidó nemzeti alapot, a Keren Kajemet Lejiszrael, mely

alap céljául tűzte ki magának az eretzisraeli föld visszaváltását. Kedves és drága nekünk minden kis földszáv, melyet ez az alap visszavált. Hálát adunk az Örökkévalónak nagy kegyéért, hogy megértjük, hogy nagy és kiterjedt földszávok ismét zsidó kezekben vannak. De, ha feltekintünk és látjuk, hogy óriási földterületek még nincsenek zsidó kezekben, akkor lelkünkön szomorú és mély fájdalom suhan keresztül és nehéz sóhajok törnek elő keblünkéből.

Kedves Testvéreim! Miért távoztatok el oly messze otthonunktól? Miért hagytatok szent örökséget idegen kezekben?

Elérkezett az idő, amikor minden egyes zsidónak ki kell venni részét a Keren Kajemet Lejiszrael munkájában. Gyertek, kedves testvéreim a világ minden tájáról.

Nézeteltérések miatt ne tartásatok magatokat vissza a Geulat Haaretz szent parancsolatának betartásától. A föld megváltásának szükségessége minden vitán felül áll.

Mindnyájan egyik vagyunk abban, hogy az egész zsidóság kötelessége részt venni az országépítés nagy és szent feladatából, amely munka mérhetetlen perspektívákat nyújt. Láthatjuk saját szemünkkel, hogy hála a föld megváltásának eddig nagy és szép feladatokat valósítottunk meg. Dacára a nagy nehézségeknek, a számtalan akadályoknak, ellenségeink intrikálásának, amely tények a zsidó szíveket megkeményítik, füleiket sükketté teszi: a Keren Kajemet Lejiszrael hívó kiáltásával, „Zsidó nép fiai váltsátok meg szeretett hazátokat“ utat talált a zsidó nép nagy rétegeiben, melynek munkavállalása lehetővé tette, hogy a világ előtt büszkén mutathatunk rá eddig elért eredményeinkre. Mélyen lesújt bennünket, hogy nem mindnyájan — kicsiny és nagy — vagyunk egyik ebben a sorsdöntő munkában. Kedves testvéreim annál nagyobb a kötelességünk az elmulasztottakat pótolni.

Reménységem, hogy a zsidónép atya és megváltója fel fogja ébreszteni fiainak a szívét, hogy felmagasztulhassanak a Geulat Haaretz nagy micvejében, a Föld megváltásában és a Keren Kajemet Lejiszrael munkájának megerősítésében.

5689. Elul hó 29.

Rabbi Abraham Jicchok Hakohen Kuck.

Véleményem.

Irta: SCHALOM ASCH.

Schalom Asch, a híres jiddis költő, aki a Jewish Agency tagja, az itt következő szavakkal szól a világ cionistáihoz és nem cionistáihoz, azon kéréssel, hogy föltétlen bizalmat érezzünk a vezetőikkel szemben, kik bizonyára tudják a parancsoló viszonyok között, hogy mit tehetünk és mit nem. Bár kávéházi-politikusaink is megszívlelnék Asch őszinte szavait.

Szerk.

Rend és fegyelem! Mindnyájan vezetőink mögött kell, hogy felsorakozzunk, őket erősíteni és nem gyengíteni. A palesztinai események sokkal komolyabbak, sokkal többre kerülnek és kerülhetnek nekünk, minthogy meg volna nekünk engedve, ezeket ujságszenzációkra kihasználni. Ne tulozzatok, ne okozatok pánikot a zsidó nép között, nem szabad a helyzetet sulyosabbá tenni, mint amilyen. De mindenekelőtt ne csináljatok politikát saját szakállatokra. Már legfőbb ideje, hogy nálunk is fegyelem és rend legyen. Meg lett választva az Executive, tehát a kezeiben van letéve a kormányzás gyeplője. Ők döntenek, hogy mit tehetünk és mit nem tehetünk. Ha ők az angol kormánnyal szemben nem használhatják ugyanazon szavakat, amelyeket valamelyik szónokunk egyik-másik tiltakozó népgyűlésünkön használtak, akkor bizonyosan nem is használhatják, mert a politikai tapintatosság ezt tiltja. S hogy mit lehet Angliától követelni és mit nem, azt bizonyára ők jobban tudják mint mi mindnyájan. És azt is, hogy minő követelésnek volna és lesz eredménye és melyeknek nem. A fő a bizalom, a bizalom vezetőinkben, akiket oda állítottunk az élre,

Mindnyájan mint Egy ember kell mögöttük felsorakoznunk.

Tiltakozó népgyűléseinknek csak akkor lesz eredménye, ha az ott elfogadott követelések meg-egyeznek azokkal, amelyeket az Executive Londonban az angol kormánnyal szemben felállított. Ellen- esetben kívülálló az a benyomást fogják nyerni, hogy a zsidó tömegnek nincsenek vezetőik és így fegyelmetlen és elvadult az akarásban és nem egy- séges a nemzeti kívánságaiban.

Százhatvanezer.

Tizenhat millió zsidó él a földön és ebből százhatvanezer Erec-Jisráelben. Egy százalék! Tán hiba volna ebben a számításban? Nem. Csak minden századik zsidó él Erec-Jisráelben és éppen ez a százhatvanezer zsidó, aki Erec-Jisráelben él, képviseli az egész világon szétszórta, tizenhatmil- lió lelket számláló zsidó népet. Még soha, törté- nelmünk egyetlen korszakában sem nehezedet oly súlyosan az egész nép sorsa egy kis töredékére, mint most a palesztinai zsidó jisivra.

Tizenhatmillió és százhatvanezer. Egy a száz- hoz! És mégis az egész zsidó nép föl van kavarva lelke mélyén. Mindannyian érezzük ösztönszerűen; nem kis dolog forog kockán, az egész nép sorsá- ról van szó!

Az Erec-Jisráelben élő százhatvanezer zsidó- nak jutott osztályrészül, hogy hordozója legyen az egész nép sorsának a tragikus napokban. Érez- tük, hogy mindnyájunkról szó van, hogy az ott élő százhatvanezer zsidó az egész népért küzd, szen- ved és vérzik. Ezért érezzük oly közel őket a szí- vünkhöz, ezért vagyunk oly büszkék a hősiessé- gükre, ezért érezzük oly sajnóan a fájdalmakat a halottak miatt, akik a mi országunk védelmében es- tek el.

Vajjon tudják-e Erec-Jisráelben élő bátor if- jaink, hogy az egész nép mögöttük van? Vajjon tudják-e, hogy az egész nép vérüknek minden el- hullajtott cseppjét a sajátjaként érzi? Tudják-e, hogy sok ezer ifju zsidó kész segítségükre sietni tehetetlenül, összeszorított öklökkel, bilincsekbe ver- ten?

Mindenütt ott vannak a zsidó nép tömegei és híreket várnak a „zsidó hadszíntérről“. Egy hónap már eltelt és még mindig szomorú jelentések ér- keznek Erec-Jisráelből és még folyik a vita az angol kormányzásról, a palesztinai közigazgatásról a cionista politikáról, a mandátumról, a Balfour- deklarációról és az önvédelemről. És mi mind- egyre ismétljük tehetetlenségünk kijelentéseit: Öt- ezer felfegyverezett chaluccal rendet lehetne terem-

A palesztinai események nem egy „Miss Judea“ ügy, amit ki lehet aknázni újságszenzációnak üzleti érdekből.

Tisztelet a kiontott zsidó vérnek! A holtakkal szemben tartások meg méltóságokat. Füleink London felől hallgatónak, de véleményünk vezére- ink után igazodik.

teni Palesztinában! És ez az 5000 készen áll a mene- telésre, sőt ötször - tizszer ötezer is, de ki engedné be őket az országba?

És így csak itt állnak és vitatkoznak a mi if- jaink bilincsekbe ver- ten, ha még oly erős is az akarat bennük, hogy küzdjenek testvéreikért, önma- gukért, népükért, és országukért. Ime a tragikus pil- lanat, tragikus látványa: egy bilincsekbe vert nép!

És a bilincsekbe vert nép tehetetlenül kény- telen végignézni, hogy az ellenség vak gyűlöleté- ben minő újabb borzalmakat és pusztításokat fog elkövetni: hol fog gyújtani és gyilkolni aggodat és gyermekeket! Tehetetlenül állnak itt és nem tud- nak egyesülni palesztinai testvéreikkel.

Egy bilincsekbe vert nép!
És emellett még tiszta fővel kell szembeszál- lunk a minden oldalról ránk rontó ellenfelek vá- daskodásaival szemben.

Egy bilincsekbe vert nép!

És mit tesz Anglia, amelynek hivatalnokai semmivel sem igyekeztek a tűzvész csirájában elfojtani?

Mit tesz az angol kormány, amely ünnepélye- sen megígérte nekünk, hogy közrefog működni nemzeti othonunk fölépítésében? Ma A. B. mond, holnap B. C. Balfour oda nyilatkozott, hogy dekl- arációjából egy betűt sem fog elengedni. De ugyan- akkor olyan nyilatkozatok is elhangzanak, amelyek- kel szemben megáll az ember esze.

Azt mondják: a zsidóknak joguk van kárté- rítésre, de nem fogják megkapni. Joguk van az önvédelemre, de elveszik a fegyvereiket.

És mégis! Ha még oly sokan is vannak el- lenségeink, akik ami művünket aláaknázzák és rá galommal gyűlöletkeltéssel és erőszakkal föl akar- ják tartoztatni; mi még is, meg fogjuk hódítani talpalatnyi földünket a nap alatt. És ez legyen ami új évi üdvözlötünk: Nem akarunk többé bilincsek- be vert nép maradni.

(Neue Welt.)

Mi és Mendelsohn

kortört. tanulmány Mendelsohn 200 éves születése alkalmából.

Irta: GOLDSTEIN MÓSE.

II. A berlini szalon.

Mendelsohn igen jó barátságot tartott fenn Lessinggel, aki Bölcs Náthán című irányszínművé- ben Mendelsohn alakját igyekszik megszemélyesíteni. Rendkívül sokat ért el Lessing ezen szindarabban. Szalonképessé tette azon zsidókat, akik szellemi fensőbbségük folytán belépőjegyet igyekeztek sze- rezni a kultúrtársadalom szalonjába.

Igen sokat jelentett már ez is azon korban, amikor Mendelsohn maga is, ki dacára legmagasabb összeköttetéseinek, csak megtűrt polgár volt Ber- linben. Nagy Frigyes (II. Frigyes), ki maga köré gyűjtött udvarában többnyire francia tudósokat és művészeket, a német nyelven írókat csak nagy ne- hezen fogadta kegyeibe. Az udvar nyelve általában a francia volt. Marquis d'Argens, ki Nagy Frigyes udvarának egyik kedvelt tagja volt és aki egyide- jűleg Mendelsohn egyik legőszintébb bámulója volt egyizben érdeklődött különböző hatóságoknál, hogy mily politikai jogokat élvez ily kiváló elme mint Mendelsohn. Mire azon felvilágosítást kapta, hogy mint könyvelő van alkalmazva Bernhard gyárosnál és minthogy Bernhard gyáros letelepedési engedély alapján lakik Berlinbe, ezen engedély automa- tice vonatkozik alkalmazottjára Mendelsohnra.... Ha azonban ez a Bernhard bármelyik percben felmon- daná állását Mendelsohnnak, azonnal kiutasítatna Poroszország területéről.

Ez az alkalmazás azonban csak papíron volt és azért volt jó, hogy a bölcsnek lehetővé tegyék a Berlinben lakást. Mert bárhogy is megbocsájtót-

ták a nagy filozófusnak faji hovátartozandóságát, Poroszországban rendnek kellett lenni és a rend mindig előtte való az emberi jogoknak...

Egyizben Mendelsohn Königsbergbe utazott, Kant a világhíres filozófus és tudós meglátogatására. Hosszas levelezés után kölcsönösen elhatározták, hogy adott alkalommal meglátogatják egymást. Egyik kortársa ezen látogatást következőképpen írja le: „Alacsony növésű, szakállas arcu, hajlott hátu férfi lépett be a königsbergi egyetem egyik termébe és anélkül, hogy ügyet vetne vagy törődne a jelenle- vőkkel elhelyezkedett a kijárat ajtó közelében. Meg- jelenésére fityűlés, nyelvesettintés, csufolódo szavak röppentek feléje. De általános csodálatra ez az ifju nem hagyta magát nyugalmából kizökkenteni és a legnagyobb hidegvérrel egy széket hozott magának és leült. Ezzel dokumentálni akarván, hogy neki itt elintézetlen ügye van és itt maradni szándékozik. Erre egyesek az egyetemi ifjak közül közeledni próbáltak, kérdéseket intéztek hozzá. Ő röviden felelt. Kijelentette, hogy várja Kant Immanuel, meg akar vele ismerkedni. Tovább csufolódtak fölötte, ezer megjegyzés céltablája volt és csak Kant meg- jelenése hozott egy kis nyugalmat az ifjak közé. Kant lebilincselő előadása alatt az egész hallgató- ság a tudós új gondolataitól egészen le volt kötve és egészen megfeledkeztek a teremben tartózkodó kis zsidóról. Alighogy azonban Kant befejezte elő- adását Mendelsohn oly heveséggel és bátorsággal igyekezett magának utat törni az embertömkelegben egészen a katedráig, hogy egész meglepetést keltett bátor fellépése. Ismét felhangzott a kuncogás, né- hány rőfej, amely csakhamar elnémult a most kö- veikező jelenet hatása alatt. Mert alighogy Mendel- sohn megmondta, hogy kicsoda, Kant nagy szívélye- séggel két kezében fogta jobbát és azután magához ölelte. Mint futótűz terjedt el a hallgatóság között.

Ez Moses Mendelsohn Berlinből. És tisztelettel nyitottak utat a két világhírű tudós részére.

Csak természetes, hogy minthogy egy fecske nem csinál tavaszt, Mendelsohn sem érthetett célt a nemzsidók tengerében. Számos személyes csodá- ló, barátot szerzhetett magának, de egyet sem a zsidó népnek. Az akkori humanisták mindig készek voltak a felelettel. Hja, ha minden zsidó olyan volna mint Mendelsohn... Az összszsidósággal szemben tovább fenntartották előítéleteiket és collective megvetették őket.

Ilyen körülmények között történelmi jelentősége volt az első berlini Salonnak, amelyet Mendelsohn nyitott szerény berlini házában, Lessing, Nikolai és Gleim társaságában. Ezen összejöveteleken sokat tettek az előítéletek eloszlatása érdekében és nem egy önféjű német tudóst megtudtak itt győzni arról, hogy nem a zsidó házaló és faluzó kiskereskedő az igazi zsidó típus. Sokkal inkább mestersége- sen kitermelt, kegyetlen megalázó rendeletekkel kikényszerített típus ez. Amit soha de soha nem lehet a zsidó nép terhére írni. De sokkal inkább a vendéglátó népek számlájára, akik gondoskodtak róla, hogy ördögi fantáziájuk képmására alakuljon a középkor üldözött zsidója.

A Berlini Salon hosszú éveken keresztül kul- turális gócpontja volt Berlin magasabb szellemi éle- tének. Itt találkoztak a birodalmi német főváros összes számottevő tudósai és művészei, vallási különbség nélkül. Ez a fénykor azonban nagyon rövid ideig tartott. Rövidesen divat lett ilyen salo- nokat nyitni. A durgazdag zsidó bankárok és ipar- mágnások Nagy Frigyes favoritjai voltak, mert hisz nagyszerű pénzügyi segítségükkel Poroszország zilált pénzügyi viszonyait rendbe hozták. Ezek a későbbi német nagypír és tengerentuli kereskede- lem alapjait rakták le, ugyanakkor asszonyaink és lányaik ilyen divatos salonokban fogadták a törté- nelmi arisztokrácia tagjait. Ily módon ez eszközzé süllyedt ezen zsidók utódai számára, hogy köny- nyebben egyengethesse utjukat a mindent kien- gesztelő keresztény felé...

Ismeretes, hogy Eprahim, Itzig, Cohen és Maier bankárok házaiz tisztek és junkerek is meglátogat- ták és nem egy szerelmi lieson indult ezen salo- nokból, hogy valamelyik zsidó bankárlány pénzé- ért bárónői vagy legalább német nemesi titulus vásároljon. És a német nemesség ifjai jöttek, mert már akkor sok volt leszegényedve és a pénz ak- kor is vonzó, ha zsidótól származik.

Legismertebb és legragyogóbb salonja Hen- riette Herznek volt, aki értette a módját, hogy há- zát a tényleges írók és művészek találkozó helyévé avassa. Hogy mily hatása volt ezeknek a kultur salonoknak érdemes megemlíteni a következőket. 1788-ik évben a berlini Nemzeti Színházban „A ve- lencei Kalmárt“ adták. Egy Fleck nevű színésznek nem volt bátorsága Shylock szerepét eljátszani mindaddig, míg el nem magyarázta bevezető be- szédben „Mendelsohn Fajsorsosainak“, hogy ezen darab éle nem irányul ellenük. Mert hát a Bölcs Náthánban a keresztény a rosszból, viszont a ve- lencei kalmárban a zsidó a rosszból. Ez nem tendencia csak az élet maga. Már akkor arról kez- dettek rebesgetni a német társaságokban, hogy a zsidók „előjogokat“ szereznek maguknak a társad- almi életben. Persze már másodsor nem engedték meg a színésznek a magyarázkodó bevezetőt.

És csodálatos. Ez a nagy gondolkodó, akit a zsidó történelem már eleve is a zsidó vallás refor- mációja megindítójának könyvelt el, sohasem akarta a zsidó vallást megreformálni vagy feljavítani. Je- ruzsalem című legismertebb művében határozottan állást foglal a ceremonális törvények teljes tiszte- letben tartása mellett. Mélyjárata fejtegetések kapcsán megállapítja, hogy a zsidóság nem csak egy kinyi- latkoztatott vallás, hanem sokkal inkább egy kinyi- latkoztatott irodalom, amely azonban az adott viszonyok és helyzet mellett megváltozhatatlan.

Ezen művében, mely egyébként egy apologeti- kus mű, annyiszor említi a zsidóságot mint nem- zetet „Nation“, hogy különösnek kell, hogy tartuk, hogy éppen követői a legbuzgóbbak abban, hogy ki huzzák a zsidóság lába alól a nemzeti talajt...

Kant, amikor megkapta a Jerusalemlet, többek között ezt írja: „Ezen írásmű alkalmas arra, hogy, ha nem is rapid módon, de lassu fejlődéssel a „zsidó nemzet“ gondolkodását megreformálja, am- azonban hatni fog a többi nemzetekre is“.

Mindezekből tisztán látható, hogy Mendelsohn tevékenysége, önönmagában és önönmagáért csakis a zsidó nép javát akarta. És, hogy mégis hátrányára szolgált, ennek igen mélyre ható oka van. Mendel- sohnnak, valamint közvetlen követőinek nem volt meg a historial érzékük. Nem érezték a jövő szelét. És ami a fő hiányzott belőlük a szeretet népünk iránt. Az igazi fajszeretet dorgál, javít, de mindezt szeretettel teszi. Mendelsohn követői a hagyomány- hűekben nem is a hagyományt csufolták ki, hanem bevették szokásaikat, felvett tulajdonságaikat. Schön- geistok módjára a tudatlan tömeget megvetették. Erthető tehát, ha a zsidóság széles rétege sohasem fogadta szívébe ezeknek tanait.

Ki tudja. Ha Mendelsohn követői olyan esz-
közökkel jönnek a néphez, amely nemcsak a hideg
észhez, hanem a meleg szívhez is szól, nem-e hó-
dították volna meg az egész világ zsidóságát.
(Folyt. köv.)

Az utolsó Mohikán.

Vannak nevek, amelyek mindig tudatunkba él-
nek, kísérnek bennünket, mint hű barátok — éb-
resztgetnek, számonkérnek. Kevesen vannak, de nagyok
Eszünkbe jut egy néhány. Régiek. Talmudbe-
liek. Mély, átható analízist dolgoztak ki. Senki se
tudta ezt utánuk csinálni. Gáonok — mint rabbi
Szádja, Rámbám, Rasi, Rabbi Jom-Tov Lipman
Heller, Rásbám — a múlt század elejéig, a vilnai
Gáonig és a Tánjá-ig.

Szellemi nagyjaink sorozata, ez egyedülálló a
világon. S mégis: — ha más népek nagyjaihoz ha-
sonlítjuk, akkor ez a sorozat olyan különös, idegen,
egzotikus.

Erre gondoltam a minap, amikor egy érdekes
ódsi és mégis olyan nagyon úde könyv került a
kezembe: Slomó Májmon önéletrajza.

S ami a könyvnél is jobban lebilincsel, az
Májmon képe volt.

Egy kép a tizenharmadik századból (Májmon
1754-ben született Neszvizsben és meghalt 1800-ban
Graf von Karikraut, sléziai mágnás kastélyában).
Simára borotvált arc, hosszú haj, régi vágású ruha,
erős kifejezésteljes arc, a lá kant.

Merengve a képen — megjelenik szemeim
előtt élő-elevenen Májmon, a régi Lengyelország
kiebrudaltja, a bolygó Ahasver, a neszvizsi Gáon,
aki magába szívja az összes tudományokat és problé-
mákat; Májmon a tudós, a filozófus, a szemil, az
egyedülálló, a meg nem értett.

Látom, hogy bolyong a kis mezővárosban,
rongyosan, züllötten, Kabbalát tanul a magidnál.
Egy piszlakoló gyertyánál egész éjszakákat tanulnak,
míg a mágid fiatal feleségét a kétségbe kergetik.
Látom, hogy haza megy, furia anyósa megveri, csuf
felesége szidja mint a bokrot. Látom, hogy sétál a
barátjával, aki szintén egy koldus szegény „batlen“
mindketten fiatal gyerekek, apák egyben és férjek
kimennek a mezőre és Istenről bölcsekednek. Ő
a filozófus, barátja — Lápidesz — a költő.

Vagy amint a lengyel gróf elhagyott kastélyá-
ban bolyong és krétával a kezében utánarajzolja a
régii gobelineket. S azután — látom a provinciális
Königsberg uccán, később Berlinben és Hamburg-
ban, — de mindig éhesen, magányosan, üldözötten,
iszonyuan, szerencsétlenül.

Ismeri kora tudósait. Személyi jóviszonyba van
Mendelsohnal, az „aufklaeristával“, de Mendelsohn
fél Maimon éles dialektikájától. Mendelsohn a köz-
vetítői szerepet tölti be a zsidóság és a német kul-
tura között. Mendelsohn roppant szolid, míg Mai-
mon egy romboló, vagy ahogy egy kitűnő jiddis
kritikus mondta róla: „Maimon iz a Chalef, m'j a
kleiner Pegime“ . . . Mindent elkövet, csak hogy a
legsúlyosabb irányzatokat közös nevezőre hoz-
hassa. Összeboronálja a Rámbám-t Kanttal, a Kab-
balát az egzotikus tudományokkal. Maimon sokat
tud, nagyon sokat, úgy, hogy ő felülemelkedik min-
den állásponton; olyan kiméletlen kritikával gon-
dolkozik, hogy a különben „meglehetősen“ zseni-
ális Kant sem bírja gondolatmenetét követni. S
hogyan követné akkor a közepes Mendelsohn.

Maimon könyvet ír héber nyelven, nem akad
kiadója, ír németül, egy analízist Kant filozófiájáról,
egy új logika kísérleteiről stb., — de nagyon keve-
sen olvassák könyveit. Tul mélyek és kevésbé kon-
strukтивek.

Korán hal meg. S nevét rögtön el is felejtik.
Ő már csak egy legenda, egy árnyék.

Karakterisztikus esetet mond el nekünk Mai-
mon magáról. Gyermekkorától kezdve beszéli, ked-
velte a rajzot. S ha más körülmények között élt
volna, akkor híres festő válik belőle, — de akkor
is csak skicc művész lett volna belőle. Egy töké-
letes művet képtelen volt befejezni. Hiányzott bel-
őle az alkotó erő.

Ha pár száz év előtt élt volna, úgy biztosan
egy Even-Ezra válik belőle, ha száz évvel később
él, egy új európai atmoszférában, akkor afféle Wei-
ninger válik belőle: fantasztikus, átható és inkább
paradokszális, mint alapos tudós.

A maga idejében — a tizenharmadik század-
ban amikor a kultúra új tartalmi formákért harcolt,
nem találta meg a helyét. Sem a német kultúrában
mely akkor kezdett kibontakozni, sem a zsidó kul-
turában, melynek pilléreit akkor erősen alámosta
az asszimiláció. **

Új szellemi korszak küszöbén állunk. Új al-
kotásokban mámorosodik az új zsidó Gáon.

A Gáon, ez a törülmetszett zsidó típus, ma
már a történelemé. De semmi kétség nem fér ahhoz,
hogy a vilnai Gáon mellett, abban a nagy és csodá-
s zsidó glóriában, ott fog függni a legutolsó Gáon
Slomó Májmon képe is.

Schön Dezső

A Rebbe párbaja. Berdicsevi-legenda.

Rabbi Lévi Jicchok, a híres berdicsevi rebbe
súlyos harcba keveredett zsidó népének főügyészé-
vel, a „bal-dower“-ral. Allandó harcz volt ez, az
imák harca a láthatatlan ellenséggel szemben és az
imák eddig mindig utat találtak az Ur trónusához.
Abban az évben, a rós-hasonó előtti napok reggeli
ófár-hangja félelmetesen fuja a riadóját és a Rebbe
borzalommal gondolt arra, mi lesz ebben az évben
az ő Gyermekével, hogyan védi meg őket a „szot-
ton“ szörnyű vádjai ellen. . . .

... A Rebbe munkája nagy volt és súlyos volt
a felelőség, ha az ő Gyermekei nem kapnak fel-
mentést az ítéletnapján. Készült a párbajra. Véde-
kezni fog mindenekelőtt, ha az nem volna elég,
könyörögni fog és ha mindez nem elég, úgy har-
colni is fog, tiszta lelkének gyémánt-pajzsát tartja
majd a „baal-dower“ elé.

A szelichosz-hajnalát megelőző éjjelen már nem
hunyta le szeméit. A nagy foliások feküdtek előtte
és „rós-hasona“ traktusát böngészte türelmetlenül.
Éjfélkor a mikvébe futott és megfürödvé a hideg
vizben, hazatért. „Tikun-chacoszt“ csinált. Súlyos
gondok gyötörték, gondolatai a Gyermekéi felé
szálltak, nehezen ment a tikun chacosz és „al na-
harosz bowel“ gyászda, új szöveget kapott: „Im
eskochocho Jiszroél, tiskach jemini“ . . .

... A tikun chacoszt is bevégezte és elszaladt
templomába szelichoszhoz. Egyedül imádkozott Né-
péért, és félelmetességgel teli hangon kezdte: Lechio
Hásém cedokó, velonu bósesz ponim. „Tied Örök-
kévaló az igazság és mienk a szegény!“ De a népe
nem kezdhetette meg az imát és védekezésével fel-
kiáltott: „Ribajne sel ajlom!“ Miénk csak a szé-
gyen?! Talán azért, mert minket ütnek-vernek min-
den oldalról, talán csak azért, mert zsidók vagyunk,
talán csak azért, mert mi egyedül hiszünk Benned,
mert „semá jiszroel“ mondunk?! Nem nem, Ri-
bajno sel ojlam, nem a mienk a szegény, de azoké,
akik ütnek minket, akik bántják a Gyermekéid és
az igazság is a mienk! Tied volna az igazság?!
Én, Lévi Jicchok, azt mondom Neked, Ribajno sel
ojlam, hogy az igazság csak akkor a Tied, ha
megbocsájtól gyermekeidnek, ha nem akkor jisz-
roelnak van igazsága! . . .

És a Rebbe látja, nem használ a védekezése,
az imája a szférákban bolyong, az Ég kapui nem
nyitak meg. . . És reszkette szól népéhez, könyör-
ögjete, imádkoztatok és ostromoljátok meg az Ég
kapuit. És a nép nagy sirással, fájdalommal tesz
vallomást bűnei mellett és könyörög és jajveszékél. . .
Osámnu, bogádnu, bünösök vagyunk, de bocsáss
meg nekünk, bünösök vagyunk, de Te kegyelmes

A zsidó szövetkezeti mozgalom.

Irta: BLEIER ADOLF.

(I.) a nagyváradai Kishitelbank és Takarékpénztár R. T. ügyvezetője.

Korunkat az erők tömörülése és szervezése
jellemzi. A gazdasági élet rettentő erejű áramlatai-
val szemben az egyes ember, legyen bár mérhetetlen
is a tudása és ereje, helyét egymagában meg nem
állhatja. Ha boldogulni akar, csatlakoznia kell má-
sokhoz, szervezkednie kell. Ellenállhatatlan erejű
fegyelmezett sereggé kell szervezkednie, mely bá-
ran szembeszállhat a reá nézve nem kedvező áram-
latok hatásaival. Aki nekik közös érdekeik vannak
közvetlenül vagy jól beállított szervezeteik útján
folytonosan érintkezhetnek egymással és egyetértve
járhatnak el, közös akarat hatalmas erejévé tömör-
ítve az egyesek akaratát és erejét.

Csak kevesek azok akik tudják, hogy a keleti
zsidó tömegek között egy új és méreteiben nagy
mozgalom van keletkezében. Ez a zsidó szövetke-
zeti mozgalom. A mozgalom gyakorlati célja a pro-
duktív zsidó tömegek gazdasági alapon való meg-
szervezése, az eszmei cél pedig a zsidó nemzeti
újraépítését is hirdetni. A kooperatív mozgalom már
eddig is nagy eredményekről számolhat be. Len-
gyelország, Litvania, Beszarábia, a Regát sőt leg-
újabbban Erdély zsidó tömegei között egyre jobban
terjed a szövetkezeti eszme. Egyre többen látják be
a gazdasági szervezkedés szükségességét és teszik
magukévá az önségely gondolatát és elvét. Az eddig
elhanyagolt zsidó gazdasági egységek, produktív
kiszexisztenciák megszervezése és tömörítése hatalmas
arányokban folyik az említett országokban. Szinte
hihetetlenül hangzik és mindent mindennél jobban
bizonyít az a mérleg és jelentés, amely például a
lettországi zsidó hitelszövetkezetek tavalyi működé-
séről számol be. E kicsiny országban 88 zsidó
hitelszövetkezet van és kezelnek cca 263.000 dollár
(egy fél milliárd lei) zsidó tőkét. A lengyelországi
szövetkezetek munkája még beszédesebb. Rövid
működésük alatt nemcsak hogy igen jelentékeny
tökéket bocsájtottak a sajnos még egyre nagyobb
arányokban pauperizálódó zsidó kisemberek részére,
de érdemük az is, hogy ezen országban valósággal

vagy, bünösök vagyunk, de légy könyörületes
Atyánk. . . .!

És a könyörgés sem használ. A „szoton“ ereje
nagyobb mint az imádság, a szoton szava túlhar-
sogja az „osámnu“ szavát, jöjjön hát a harc, a
rebbe párbajra hívja a „szotont“. . . Egy jó fegyverre,
egy nagy-nagy cselekedetre van csak szüksége a
rebbenak és akkor megmenti Népet. De hol talál ő
most, ki az a czádik, aki nem esendő ember csu-
pán, ki tudja megmenteni a Népet? . . .

És gondterhelt lélekkel megy a faluja szűk
sikátorain keresztül és a hajnal derengésben egy
kicsi mécses világot ki. Egy zsidó nőt lát az abla-
kon keresztül, aki kicsi odújában szelichoszt mond.
A rebbe bemegy a házikóba. Az asszony nagyon
megijedt, tudja, hogy bűne van és a rebbe előtt
semmi sem titok. „Igaz vétkeztem rebbe, de a jó-
ságos Mindenható meg keil, hogy bocsássa nagy
bűnöm, mert már sokat vezekeltem és sokat szen-
vedtem érte. „Mondd el, gyermekem, mi történt
veled? „Tizenhét éves voltam, feleli az asszony és
szüleim a gróf árendásai voltak. De meghaltak és
elmentem a grófhöz, adja nekem tovább a bérletet.
A gróf először elzavart, de visszahívott és arra kért
engedjem meg, hogy hajamat megcsokolhassa. És
én, gyenge asszony egyedül álltam a világba és a
bérletre szükségem volt, mert nem volt kenyerem,
megengedtem neki. És hazamentem és sirtam és
szenvedtem és kértem az Istenünket, bocsássa meg
bűnöm, levágattam a hajamat, mert idegen érin-
tette azt és a férjem is meghalt és minden csak
azért történt, mert gyenge voltam és gyermekkel
sem ajándékozott meg az Ur, mert nagy-nagy az
én bűnöm. „Hol az a hajcsomó?“, kérdi a rebbe.
Az asszony átadja neki a levágott hajcsomót, a
rebbe megáldja az asszonyt, és tovább ment. . . .

* * *
A berdicsevi beszahamedres tele van zsidókkal
és várják a tekiesz-sajfor előtt a rebbet, aki a mik-
vébe ment el. A czádik megérkezik és a táleszt a
fejére huzza. A rebbe hallgat és a nép remegve
vár, milyen lesz a sajfer hangja. . .

Hirtelen a rebbe a zsebébe nyul, a hajcsomót
huzza ki onnan, az ég felé tartja és kiáltása félel-
metesebb a sajfer hangjánál is: „Ribajno sel ajlom
ha az ítélet mérlegének a bün-serpenyője nehezebb,
tedd a másik serpenyőbe annak az asszonynak a
könyvű hajcsomóját és huzza le a bünök súlyos
csapását Népedről, tégy igazságot Istenem, és ha
van Nálad, úgy Népednél is igazság van! . . . És a
sajfor megszólal és a rebbe befejezi: Boruch atoh
baal-horáchnim. . .

* * *
Berdicsev falu zsidóságára boldog év virradt
akkor. . .

J. L. Percz után: Jakov Hakotajn

A romániai zsidó hitelszövetkezetek a besza-
rábiai kivéve mind a világháboru után keletkeztek.
Ezidőszert Nagyromániában 95 zsidó hitelszövet-
kezet működik, melyekből egymagában Beszarábiá-
ban 41 prosperál. A beszarábiai hitelszövetkezetek
kisenevi központtal Uniunea Cooperativelor Izraeli-
te din Basarabia név alatt vannak megszervezve.
Ezen hitelszövetkezetek már háboru előtt is működtek
és szövetkezeti ügyekben való nagy jártasságuk és
tapasztalataik folytán természetes is, hogy úgy ne-
velő, mint szervezeti munka terén ők járnak elől.
A kisenevi szövetkezeti központ hatalmas szervezet
és cca 300 millió lei zsidó tőkét kezel, vezető fel-
adatát nagyszerűen és minden elismerést megér-
demelve oldja meg. Különösképen a közelmúltban
Kisenevben megrendezett szövetkezeti kurzussal
elévülhetetlen érdemeket szerzett. Ezen kurzus, ille-
tőleg összejövetelen részt vett Románia valamennyi
zsidó kishitel-intézetének vezetője és annak eredmé-
nyei valóban sorsdöntőek a zsidó szövetkezeti moz-
galom életében. Legközelebb fogunk foglalkozni
eme nagyfontosságú összejövetellel, reámutatva
annak zsidó politikai és gazdasági vonatkozásaira.
Ugyisintén ismertetni fogjuk azokat a törekvéseket,
melyek az országos szövetkezeti munka egységesí-
tésére irányulnak és amelynek nagy eredménye az
országos Central Comité megalakítása, a Berlinbe
összehívott szövetkezeti kongresszus által, amelyet
az amerikai Joint hívott össze.

Luke ur.

A palesztinai kormány főtitkára Luke ur. A fő-kormányzó jelenlétében Pierre van Paasennek a „New-York World“ munkatársának következéskor mondotta: „Az araboknak igazuk van. Látnák, hogy a zsidók a földek legjavát megvásárolják. Azonkívül fel vannak izgatva, a Jewish Agency határozatai folytán, mely szerint megnagyobbítják a zsidó investíciókat Palesztinában. A palesztinai kormány azt hitte, hogy az utóbbi 5 év relativ nyugalma azt jelentette, hogy az arabok beletörődtek a zsidó nemzeti otthon létesítésébe? Most azonban tisztán látszik, hogy az arabok egy jöttányt sem engedtek álláspontjukból. És most kérelhetetlenebbek mint valaha. Mig mostanig csak vezetőikre hagyták a dolgok intézését, úgy jelenleg a tömegek véték át a szót. A kormányzat fél attól, hogy a csapatok elvonulása után még sokkal nagyobb támadás következik be. Ez azonban nehezen lesz lokalizálható, mert lángbaborítja az egész közelkeletet. A kormány vigyáz, hogy semleges maradjon ebben a küzdelemben.

Sok komizság és gázság történt a zsidósággal történelme folyamán, de ennél égbekiáltóbb dolog még sohasem volt Titusz óta. Sőt ez még retentőbb. Az angol becsületre adott a zsidósággal hallatlan összegeket és energiát áldozott s akkor jön Luke ur, és azt mondja „semleges“ marad. Ez a Luke ur, egy kikeresztelkedett zsidó. Egy Magyarországról elszármazott neolog pap fia. Egy gyönyörű mákvirág lehet, mely ebből a humuszából termelődött ki. Luke ur ki ez előtt Lukács volt és pesti tradícióhoz hiven, anticionista. De ott és akkor, ahol a legveszélyesebb, többet használ Szabolcsinak, Décsinek és Sándor Pálnak, mintha ők évszázadokig cikkezzenek és tiltakoznának. Luke ur a nemzetközi fezdő, akit a magas angol kormány odahelyezett. Reméltük hogy az executívénak lesz elég ereje, hogy ellensúlyozza Luke ur nyilatkozatát.

A hatalom Luke ur kezében van? A kikeresztelkedett zsidóban, akik mindig a legveszélyesebbek reánk nézve? Luke ur neve Titusz, Vespasianus és Torquemada mellé kell kerüljön a zsidó történelemben. Ő az aki a zsidósággal legszebb álmát akarja megölni. Luke ur az egy Hámán akinek kezéhez zsidó vér tapad. De Luke ur ne jelentse a jövőt. hanem Hendersohn és Mac Donald keneteljes szavai! Luke ur ez így nem mehet tovább!

(Elzé)

Dr. I. Niemerover bucaresti főrabbi Chajim Nachman Bialikról

A „Stiri“ egyik munkatársa megkérte dr. I. Nimerover bucaresti főrabbit, aki együtt nyaralt Marienbadban Chajim Nachman Bialikkal, hogy mondjon el egyet-mást a héber költészet eme legnagyobb élő mesteréről. Ime a kiváló főrabbi közlései:

„Napok teltek el, mig megtaláltam Bialikot Marienbadban. Valahányszor vele lehettem, mindig nagy örömmre szolgált. Gyakran láttam társaságában Schor professort Varsóból, Máslianskit New-Yorkból, Nachum Goldmant, Lazarust és Goldschmidot, a talmud jeles fordítóját, Berlinből.

Örömmel állapítottam meg, hogy a nagy költő, neje gondos kezelése folytán már csaknem teljesen felgyógyult.

Hogy hatottak Bialikra a Palesztinai események?

„Bármennyire el volt keseredve Bialik a palesztinai katasztrófális események és Louis Marschal halála miatt, mégsem hallgatta el meggyőződését, igazi cionista hitvallását, hogy bizik a végső győzelemben és csodálattal beszélt a zsidó harcok önfeláldozásáról. Ajánlottam neki, hogy írjon egy olyan költeményt, mint aminőt a „Móse Niemerow“ címűben írt. Ő azonban azt válaszolta, hogy most másról van szó. Most büszke arra, hogy miként védte meg magát a zsidó ifjuság Palesztinában. Ha számításon kívül hagyjuk Hebron és Safed rabbi talmudistáit és öregeit, akik a leggyalázatosabb orgyilkosság áldozatai lettek, a harcok folyamán több arab esett el mint zsidó.

„Erre megjegyeztem, hogy ugyan ezt a szellemet tükrözi vissza a „Meghílat Eszther“ is. — „Ugy-ugy volt - Bialik válasza, - kitűnő egy könyv az, mert példát mutat a zsidó bátorságra a védelemben!“

„Arra az észrevételekre, hogy sokan vannak akik kételkednek abban, hogy a zsidók képesek volnának ellenségeiket meggyilkolni, még, ha maguk védelmében is, Bialik ezt válaszolta mosolyogva:

„Magam is borzalommal gondolok arra, ha az ember olykor önvédelemből kénytelen meggyilkolni ellenségét. Itt azonban nem erről van szó. Én büszkeséggel gondolok chalucainkra, akik bátorságukkal megszentelték Izrael nevét, amidőn életük kockáztatásával tehetetlen agok, asszonyok és gyermekek életét mentették meg!“

(Oh, bárcsak meghallanák gyöngédszívű pacifistáink a költő szavát! Talán jobban megértenék a cionista sajtónak dicsérő és hálás szavát, amelyekkel a chalucok hősi önfeláldozásáról megemlékezett. A fordító megjegyzése.)

Mi a politikai véleménye Bialiknak ezekről az eseményekről?

„Bialik poéta, aki nem politizál, de lángoló szavakkal nyilatkozott a cionizmusról, erről a népi mozgalomról amely senkitől és semmitől sem meg nem riadva, kész bármilyen áldozatra és lélekben vértézve van bármilyen eseménnyel szemben. Bialik szerint ugyan ez a meggyőződése. Disengoffnak is, Tel-Aviv polgármesterének, ha még oly mérsékeltlen is diplomatikusan nyilatkozik is ezekben a kérdésekben“.

Vissza tért-e már Bialik Palesztinába?

„Még nem, mert Berlinben meg kell vizsgáltatnia magát orvosával, akik megoperálták. Ő maga azonban, kinek gondolatai állandóan ott vannak Erec-Jisráelban, úgy nyilatkozott, hogy végtelenül szerette volna, ha e nehéz napokban ott lehetett volna testvérei között, és kemény szavakkal illette azokat, akik félelemből nem mernek visszatérni Erec-Jisráelba“.

Pardon

A legkellemetlenebb érzés ha az embert saját fegyverével sujtják fejbe.

Hogy rövid legyek; Méhely Lajos professorról van szó. A budapesti egyetem eme — inkább hírhedt mint híres tudósa megírta antiszemita használatra — a fajelmélet biológiai kézikönyvét. Megállapítása igazán ujszerű. Az emberek véképlete fajok szerint különbözik. Tehát a zsidó vér össze tétele más mint a Héjjas Iváné, ergó a zsidó nem magyar . . . (a többit lásd az egyetemi fájvédelemből).

Hát kérem eleinte meghökkenem. Nem mint-ha a büszkeségemet sértené, mert a zsidó fajiságot én is akceptálom, sőt a Héjjas és Méhelyvel való vértanuságot is képes vagyok könnyűszerrel belemondani. Csak az nem ment a fejembe, hogy a zsidó hős vére más színre festette a Doberdó sziklát, mint a magyar szomszédjé. Meg a fajbiológia ötlete is tul eredetinek látszott, és ezt nem igen szoktuk meg az antiszemita tudósoknál. Most végre ezt a láncszemet is sikerült megtalálni. egy nagyváradi zsidó orvos: Dr. Schif Ernő jubileumán. Mint ilyenkor szokás megemlékeztek a jubiláns tudományos munkásságáról és közte legértékesebb felfedezéséről, a fajok vértülnöbözösségéről.

Tehát egy zsidó orvostól vette Méhely professor ur az alapeszmét. Hogy annak idején a ki-sértetek japánokon és a fehér fajhoz tartozó emberekre folytak, nem pedig egy pesti bérház két lakóján, kik közül az egyik történetesen zsidó és a másik keresztény, hogy a tudományos biológia ismeri az aklimatizálódás és egyéb hasonló biológiai körülményeket, melyek idővel még a különböző fajokat is hasonlósá tethetik. Mindezeket Méhely professor ur tudományos lelkiismerete minden scrupulus nélkül elbirta, csak hogy ő is hozzájárulhasson az emberiség boldogulásához.

Szegény Doktor ur, ön se gondolta, hogy valaha még az ön elmélete alapján fogják önt furkosbottal üdvözölni. . . .

Tagadhatatlan, hogy Vlad Aurél kultuszminiszter a kormány legnépszerűbb tagja. Mi az, ha Mihalachet a paraszok istenítik, vagy Mániaura akár az egész ország esküszik. Vlad kultuszminiszter urat az egész világ orthodoxiája üdvözölte a bécsi Aguda konferenciáján, a román kultusz törvény alkalmából. Igaz, hogy kiérdemelte a köszönetet, mert majdnem a miniszteri tárcájába került a tervezet keresztülhajszolása, viszont az is igaz, hogy az üdvözlés csak egy hajszálon függött. Mert ha sikerül a német és lengyel delegátusoknak elérni az ismeretes 4-sz. pont eltörlését, (amit mindenki biztosra vett) úgy a jegyzőkönyvi köszönetnek is fuccs.

Hiába, vannak emberek, kiknek minden sikerül. És ugylátszik, hogy Vlad Aurél is burokból született. Alig könyvelte el az első üdvözlést, már egy újabb esedékes. A nagyünnepi rendelethez gondolok. Megengedte a színház és kabaré igazgatóknak, hogy a zsidó nagyünnep alkalmából helyiségekben imaházat rendezzenek be. Persze a hitközségek engedélye nélkül is.

Hát én fogadni mernék, hogy annyi jóindulat láttára a kabarédirektorok a legközelebbi világ kongresszuson Vlad Aurelt diszelnökké választják.

Különbben mint hallom, Vlad csak a szovjetpolitikát akarja ellensúlyozni. Oroszországban a templomokból csinálnak kabarét. Ő meg a kabaréből templomot.

Hová vezet a vallásos zsidó útja?

Bevezetés.

Az Aguda Jeruzsálemi lapjának Tamuzi számában nagybetűs felhívás jelent meg a következő szöveggel.

A vallásos zsidóság sorsa a következő évekre a Kenészia Gadolán dől el. Ezért kötelessége a vallásos zsidóságnak a választás idejét a lehető legnagyobb mértékben kihasználni“.

Sok igazság van ezekben a sorokban. Ennek az igazságnak úgy felelhetünk meg a legjobban, ha tisztázzuk a vallásos zsidóság helyzetét, megcsi-

náljuk ennek reális mérlegét és elmélyedünk kérdésben, hogy „honnan és hová?“.

Ez általános kötelessége úgy az agudistáknak mint a pártonkivülieknek. Elhallgatni felismerésünket bűn volna. Még ha egyetlen ember sem hallgatna még bennünket, akkor is kötelességünk lenne beszélni és szépités nélkül elmondani véleményünket az igazságról, úgy ahogy azt mi látjuk.

1. Az Aguda. Mi az Aguda?

5680 telén Varsóban, a Polá Cedek templomában. Az előcsarnokban az egyik sarokban ülnek zsidók és tanulnak Misnát, a másik sarokban Thillimet mondanak, középen pedig a heti Szidrá tanulja fiával egy zsidó.

Ugyan azon télen Baden bei Wienben, a német kultúra-tenger közepén. Itt is vannak zsidók, makacsok. Ugyanúgy mint a chaszidok, ők is összegyűlnek a templommalatti helyiségben, tanulnak sőt vannak ifjak, akik egész napjukat a תורה ועבודה-nak áldoznak.

Jeruzsálemben, a Kothel Hamaravizhoz vezető síkator egyik sarkában. Egy öreg zsidó, ki már elvégezte a מִצְוֵת Micvejét és már indul haza. Azonban mikor a sarokhoz ér, megegyeszer visszafordítja arcát a falhoz és ráveti tekintetét, melyben ragaszkodás, meghatottság és mérhetetlen szeretet fejeződik ki.

A zsidó életnek ez a három jelene egy szervezettel sincs orgánikus kapcsolatban. És mégis ezek képezik az Aguda legbelső gyökerét. Ez a gyökér a Mult ó-borához való lelki ragaszkodás, mely már szinte odáig megy, hogy a új-bornk nem marad hely. Ez az a gyökér, melyből az Aguda táplálkozik és melyből erőit meríti.

2. A Cionizmus. Mi a Cionizmus?

33 évvel ezelőtt fellépett egy férfiu - a neve Herzl Tivadar - és irt egy könyvet „A Zsidó-állam“ címmel. Ezen könyve miatt majdnem zavarodottan tartották őt kortársai. Ő maga is másnak érezte magát a többi embereknel. Szárnycsapkodást képzel hallani feje fölött és olyan látományokat látott, amilyet ember nem lát egyszer egy században. Hitte, hogy megtalálta az utat, amely a zsidóságot visszavezeti a diaszporából ősi országába. Hitt az utjában és rááldozta életét és vagyonát.

Ebből a férfiből és ebből a könyvből fejlődött a Cionizmus. És ebből gyökérből táplálkozik a mai napig.

Herzl szemében a cionizmus egy vonat volt, mely átszállítja a zsidóságot a Galutból, országába. És hiszen a vonat egyformán szállítja az embereket, bármilyen párthoz is tartoznak, bármi a véleményük és akármilyenek szokásaik. Herzl vigyázott a különböző szokások legkisebb nuancejaira is. Egyet sem akart megsemmisíteni. Ő kizárólag átszállítani akarta a zsidóságot.

A kortársak ennek ellenére nagyon idegenkedtek a Herzl gondolatoktól. Maga a hatalmas állam-koncepció volt nekik idegen, új és a jövőt tekintő. Így nem lehet nagyon csodálkozunk, hogy a tradíciók ó-borához ragaszkodók nagy többsége nem csatlakozott Herzlhez.

De habár érthető és nem meglepő, mégis igen fájdalmas tett volt ez, mert akkor született meg a tragikus kettészakadás a Mult őrzői és a Jövő építői között.

3. A kettészakadás.

Mar 33 éve tart, amióta Herzl megírta a Judenstaatot. Ezen években hatalmas változások álltak be a népek életében, de magában a zsidóságban is erős eltulodások keletkeztek. Azonban a szakadás megmaradt és megmaradt a mélység, mely a két tábor elválasztja.

Az a kérdés, hogy szerencsés volt-e ez az út. Használt-e a vallásos zsidóságnak, vagy talán éppen szerencsétlenséget hozott? Erre a kérdésre akarunk itt válaszolni.

4. A két tábor helyzete.

Egy dolog bizonyos: ha a vallásos zsidóság fejei azt gondolták, hogy a Cionizmus csak átmeneti jelenség, melynek nem lesznek számbavehető eredményei, úgy tévedtek. Ha ez a számítás volt állásfoglalásuk alapja, akkor ez az állásfoglalás téves volt.

Dehát a Cionizmus tábora akkor még kicsiny és szegény volt. Keserűen irta Herzl naplójában: „Snorer-tábor feje vagyok, vezére vagyok gyermekeknek, koldusoknak és bátléneknek.“ De ugyanakkor hozzászói: „Ennek ellenére, ha eljön az ideje, ez a sereg is legendó lesz arra, hogy győzelemre vigye ügyünket. Majd akkor erős és fegyelmezett táborrá változik át.“

Proficiája megvalósult. A Cionista Szervezet erős és fegyelmezett táborrá lett. Oly táborrá, mely győzelemről győzelem haladt.

Azonban még ma sem foglalja magában a cionista tábor az egész zsidóságot. Világosan látható ez a Jewish Agency kibővítéséből. De még a kibővített J. A. sem képviseli az egész népet. A kívülálló Aguda bizonyítja ezt. Ha ezt tekintetbe is vesszük, sem fogja egy értelmes ember sem letagadni a Cionizmus csodálatos megnövekedését és csodálatos győzelmeit a szakadás eme 33 éve alatt.

(Folyt. köv.)

(Hahéd)

Hirdessen a „Népünkben“

HIREK.

Felelős szerkesztő: WASSERSTROM SÁNDOR.

A „Népünk” cikkeinek utányomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Naptár 5690.

Péntek: Tisri 7, okt. 11.
Szombat: Tisri 8, okt. 12.

Szombat bejövetele:

üzlet bezárás 5.25
gyertyagyújtás 5.35
Istentisztelet kezdete 5.40
Szombat kimenetele 6.40

HITSZÓNOKLATOK:

Szombaton 1/2 11 órakor az Újvárosi nagytemplomban:
Fuchs Benjámin főrabbi.

Jom-Kipur okt. 14.

Nebo-hegyén.

Nyugaton még bíborlott az égbolt,
a hegyek mögött már esteledett
és Mózes fáradtan, megrokkanva, félve
mászta, mászta a magas hegyet.

A csucson megállott, szemé el-el révedt
előtte simán futott az ut
igéret-földre, szent csoda-országba
és látta megnyílni a kaput

Lelkét ekkor izzó lázak marták
és dacosan felemelte a fejét,
öklével keményen verte a sziklát
és kitört ajkán a lázadó beszéd:

„Én meghalok?, Én elpusztulok itten?
Én, ki áldoztam vágyat, erőt?
De jött a Hang és busan, néma jajjal
leborult Mózes az Ur előtt.

TISBI ILLES

— **Az Erdélyi Orth. Zsidó hitközségek felirata a kultuszminisztériumhoz.** A kultusztörvény ügyében Erdély legnagyobb hitközségei a hét folyamán beadvánnyal fordultak a kultuszminiszterhez. Hivatkoznak a kultusztörvény 54 szakasz 2.-ik pontjára, mely a hitközségek véleményét mondja ki illetékes fórumnak a saját sorsuk feletti döntésében. Kéri tehát a kultuszminisztert, hogy a kultusztörvény rendelkezéseit a hitközségek legális képviselőinek véleménye alapján alkossa meg. Reméljük, hogy Erdély valamennyi hitközsége csatlakozni fog ezen akcióhoz és a zsidóság érdekeit képviselő Zsidó Parlamenti Clubot megkeresik, hogy a hitközségek jövőjére kiható ezen fontos ügyben a kultuszminisztériummal hathatós intervenciót eszközöljenek arra, miszerint a jelentkező hitközségek képviselői egy országos nagygyűlés keretében meghallgatassanak.

— **A frankfurti orth. Jesivának rabbi beiktatása.** (Frankfurt) Az elmúlt csütörtökön tartotta bevonulását Frankfurtba I. H. Horovitz hunfalvi főrabbi a világhírű jesivának vezetője. A templomot a felavatása — 1907 — óta nem lepte el oly nagy számu érdeklődő közönség, mint ez alkalommal. A főrabbi a rabbi helyettes és a hitközségi előjáróság kíséretébe lépett a templomba. Az üdvözlő beszédet N. Schwabacher előjáró tartotta és azon kivánsággal fejezte be beszédét: *יְהוָה וְיִשְׂרָאֵל*. I. Horovitz főrabbi magas szárnyalású szónoklatban válaszolt, megköszönve a beléhelyezett bizalmat és hálát adott az Egek Urának azért, hogy ide vezérelte. Este a kisértő vendégek és a főrabbi családja tiszteletére a Hotel Uilmann-ban diszvacsoza volt mely felejthetetlenül szép és emelkedett hangulatban törával fűszerezve folyt le. Az elmúlt héten már a főrabbi megkezdte funkcióját és minden este a *חברת הכבוד* ból muszer előadást tartott oly nagy érdeklődés mellett, hogy az előadás helyét át kellett helyezni a nagy templomba a látogatók nagy számára való tekintettel.

— **Az amerikai zsidó küldöttség Macdonald angol miniszterelnökénél.** (New-York) Az amerikai zsidóság vezetői elhatározták, hogy felhasználják az alkalmat, mikor Macdonald meglátogatja Hoovert az Egyesült-államok elnökét a fehér házban és küldöttségileg felkéri, hogy a Palesztinába kiküldött parlamenti vizsgáló bizottságot egészítsék ki egy amerikai taggal, mivel erre a nemzetközi szerződés szerint is jogalap van, minthogy a cheb-roni jesiva áldozatai között amerikai polgárok is vannak.

— **Az osztrák fürdőhelyek antiszemitizmusa ellen.** Az osztrák zsidó Uniója beadványt intézett a Steeruwitz-kormányhoz melyben felpanaszolta, hogy egyes fürdőhelyek vezetősége a zsidó nyaralók számára nem engedi meg a fürdőhely igénybevételét. A kormány válasza melyet az alkancellár írt alá,

kifejti, hogy az ilyen községi előjáróságok a köz-társaság alkotmánya ellen súlyos vétéséget követnek el és eljárásuk törvénytelen. Azt ajánlja a kormány az Uniónak, hogy az ilyen esetekben haladéktalanul tegyenek feljelentést az illetékes bíróságoknál. Ezt megfelelőbbnek tartja a kormány, mintha általános rendelkezést bocsátana ki a fürdőhelyek antiszemitizmusa ellen.

— **Minden zsidó Erecz-Jiszroel eszrogot köteles venni.** Minden híthü zsidó, aki a tradíciónak megfelelően „arba-minim“-mel látja el magát, a közeledő Szukoth ünnepre, köteles Erecz-Jiszroel természetéből származó Eszrogot vásárolni. Hiszen a szentföldi Eszrog nemcsak a Schulchan-Aruch követelményeinek felel meg, hanem összes nagyjaink erre *מצוות מצוות* -ként köteleznek bennünket, mivel oly vallási parancs teljesítéséről van szó, mely a Tórában az Erecz-Jiszrael gyümölcséhez fűződik. Természetes tehát, hogy elsősorban a Szentföldön termelt Eszroget, pálmát és mirtuszt kell minden fölé helyeznünk.

Különösen most, midőn szentföldi testvéreink, annyi szenvedésen és súlyos megpróbáltatáson mennek keresztül, a legelemibb zsidó kötelesség, hogy mindenképen a Szentföld telepeseinek természetére mondjuk el az áldást és az ő munkájukat támogatassuk szent ünnepünk alkalmával.

— **Profesor Dubnov új nagy munkája.** Most fejezte be *Simon Dubnov* a Berlinben élő nagyírű orosz származású zsidó tudós „Weltgeschichte des Jüdischen Volkes“ című nagy történelmi művét, amelyen már 30 éve dolgozik. Évekkel ezelőtt már írt egy hasonló munkát orosz nyelven, amit azonban alaposan átdolgozott és az a történelem tudomány legújabb eredményeinek felhasználásával kibővíve, most a fenti címen német nyelven jelent meg, 10 kötetben. Ugyanez a munka megjelent egyidejűleg angol, héber és jiddis nyelveken, továbbá egy rövidített 3 kötetes spanyol kiadása is megjelent Argentínában.

Az „Ita“ berlini képviselője kérdést intézett a tudóshoz jövő munkásságára vonatkozólag. Prof. Dubnov azt válaszolta, hogy jelenleg a chassidizmus történelmén dolgozik, amely 2 kötet terjedelemben héber nyelven fog megjelenni.

Erecz jiszrael

— **Az angol kormány a Balfour deklaráció alapján áll.** Londonból jelentik. Az angol munkáspárt mai pártgyűlésén Hendersohn külügyminiszter kijelentette, hogy az angol kormány nem szándékozik a Palesztina mandátum kérdését újból szőnyegre hozni, hanem ragaszkodik a Balfour deklarációhoz, amely 1917-ben a zsidó nép nemzeti otthonának Palesztinában való megvalósítását kihirdette. A többi lakosság polgári és vallási joga természetesen megőrvendő. Egyébként Palesztinában a nyugalom helyreállott. (I. T. A.)

— **Churchil az arabok ellen.** Jeruzsálemből jelentik (I. T. A.) Vieston Churchill konzervatívparti volt angol miniszternek a világsajtóban s a helyi lapokban is közzétett cikke, amelyben ez az államférfi követeli, hogy Anglia a rendelkezésére áll minden erő megfeszítésével igyekezzék a mandátum és a Balfour deklaráció megvalósítására, jeruzsálemi arab nacionalisták körében valóságos konsternációt kelteti.

— **Újabb chaluc transportok.** Varsóból jelenti az (I. T. A.) A chaluc világszövetség irodája közli hogy Trieszten keresztül az utóbbi napokban több mint 200 chaluc utazott Palesztinába. Szeptember havában összesen 450 volt a Palesztinába utazó chalucok száma. Októberben 840 újabb chaluc fog Palesztinában érkezni, ezeknek körülbelül fele fog Constanța, másik fele Trieszten át

— **A zsidóság arab barátai.** Az itteni zsidó szervezetek három hebróni arab üdvözlések képviseltették magukat egy ünnepségen. Ezek az arabok a hebróni megszárlások idején saját életük kockáztatásával 14 hozzájuk menekült zsidó szomszédjaikat köztük Frank rabbit, elrejtették és ezáltal a biztos haláltól mentették meg. A 3 arab most néhány napon át a tel-avivi zsidóság vendégei voltak. Elmondták, hogy a zsidókkal szemben tanúsított emberséges eljárásuk miatt a többi hebróni arab részéről súlyos fenyegetésnek vannak kitéve.

— **Új britt rendőrség érkezett Palesztinába.** Jeruzsálem (I. T. A.) Október 7. Jeruzsálemből jelentik: Az utóbbi napokban 100 britt rendőr érkezett Jeruzsálembe. Anglia ezen rendőroket külön Palesztina részére toborozta. Az újonnan érkezett rendőrségi különítmény otthona, Kalandia, (Ataroth) Jeruzsálem mellett lesz. Az angol kormányzat ezen rendőrlé-génységi anyag kiválasztására különös gondot fordított és állandóan Palesztinában maradnak.

— **Fuad egyiptomi király, békélkedő delegációt küldött Palesztinába.** Londonból jelentik. Fuad Egyiptom királya a jeruzsálemi főmufithoz delegációt küldött, hogy tárgyaljanak az arabok és zsidók kibékítéséről.

Kuck főrabbi Rossch-Haschono üdvözlése

A szétszóratásban élő Testvéreimhez küldöm áldásomat és jókívánságaimat. Az új esztendő legyen gazdag, szerencsés tettekben, dicsőségekben, amely meghozza majd a gyógyulást Cion vérző seibeire is. Edződjetek meg egy akaratban, hogy Szent Országunkat megválthassuk, a régi és új romokat újjáépíthessük Istenünk segítségével, kiben bizodalomunk sziklaszilárd. Hűséges testvéretek,

Abraham Jicchak Hakohén Kuck.

Kivonat az erdélyrészi Mizrachi-konferencia határozataiból.

1. Az országos konferencia halás köszönetét fejezi ki a Mizrachi Világszervezet mélyen tisztelt elnökének: Rav Mayer Berlin-nek azért, hogy személyes megjelenése és önfeláldozó közreműködése útján tanácskozásainkat és elhatározásainkat az ügy érdekében előnyösen befolyásolta.

2. Az országos konferencia legmélyebb felháborodását fejezi ki a jeruzsálemi *Kotél Maaravi* szentfalnál lejátszódott szomorú események fölött, amelyek csak következményei a palesztinai kormány igazságtalan állásfoglalásának. A konferencia legmélyebb csodálatát fejezi ki a Erecz-jiszraélbeli zsidó lakosság hőies viselkedése fölött, amelylyel az körkölömbőség nélkül megvédte historiallag és vallásilag szent helyeit. A konferencia felhívja a cionista exekutívét, hogy minden lehetőet elkövessen a vitás vagy veszélyezett szent helynek a zsidóság részére való megtartása érdekében.

3. A konferencia elégtételét fejezi ki afölött, hogy a XVI. cionista kongresszus határozata szerint a megállapodás a kibővített Jewish Agency tárgyában létrejött.

4. A konferencia kifejezi ama reményét, hogy mindazon zsidó testvéreink, akik a Mizrachi-mozgalom értékét és értelmét eddig méltányolni nem tudják, legalább a Jewish Agency-be belépni fognak.

5. A konferencia kimondja, hogy egy „mechalél Sábész befresje“ a Mizrachi tagja nem lehet.

6. A konferencia követeli, hogy a Mizrachi megfelelő képviseltetését a Zsidó Nemzeti Szövetség keretén belül.

7. A konferencia követeli, hogy a Zs. N. Sz. égisze alatt rendezendő bármiféle összejövetelen vagy gyűlekezeten ne történjék olyasmi, ami a mizrachisták érzelmeire sértő lehet.

8. A konferencia minden erdélyi mizrachista köteletségévé teszi, hogy a „*Keren Erecz-Jiszraél sel Hamizrachi*“ alap javára egy minimális évi megadóztatást magára vállaljon. Ezen alap javára az adományozások azonnal megkezdendők. A konferencia tudomásul veszi, hogy bizottság által az ügy érdekében már megtett kezdeményezés látható eredményekkel járt.

9. A konferencia utasítja a nagyváradi Mizrachi központot, hogy ez a bukovinai Mizrachi-központtal Csernovitzban az érintkezést felvegye, azzal együttesen a Mizrachi-Főtanácsot megalkossa, s ily módon a mizrachi elveknek egész Nagyromániában való megismertetését proponálják.

10. A konferencia felhívja a helyi csoportokat gondoskodjanak arról, hogy a Mizrachi ügy a hitközségekben, mint a községtanácsokban kellően képviselve legyen, s így a Mizrachi az őt megillető szerepet játszhasza minden közügyben, ott ahol zsidó érdekről lehet szó.

11. Kimondja a konferencia, hogy a Ceire-Mizrachi nem kényszeríthető arra, hogy az ifjusági blokkhoz csatlakozzon.

12. A konferencia felhívja a jeruzsálemi Mizrachi Világszervezet vezetőségét, hogy az lépjen érintkezésbe az „Agudasz-Jiszrael“ szervezettel és a vallásos alapon álló szervezetekkel, azokkal nevelési kérdésekben létesítsen együttműködést és hasson oda, hogy eme szervezetek a Jewish Agency-be belépjenek, amiáltal a vallásos érdekek erősíthetnek fognak.

13. A konferencia felhívja a jeruzsálemi „Keren Kajemeth“ és „Keren Hajeszod“ szervezetek vezetőségeit, hogy az Erdélyben küldendő delegátusokat mizrachisták közül válassza ki, mivel Erdély zsidó lakosságának tulnyomó része vallásos érzelmű és csak az alapok céljának ért, ha a delegátusok a vallástalan elemek sorából kerülnek ki.

Szerkesztői üzenetek:

M. T. Cluj. Legközelebbi számunkban közleménye megjelenik.

Lapunk barátja Tileagd. Azt írja levelében, hogy hiányoztunk és nagy szükség van ránk. Ezt mi is tudtuk és éreztük ezért is jöttünk ki. Reméljük misszióinkat siker koronázza. Türelem és kitartás kell hozzá. Tudjuk. Köszönjük szerencsekívá natait.

Szövetség hive. Mi sem értjük, miért hagyta ott a Szövetség a Marmorosch Blankot és máshová ment, elesvén ezáltal a szubvenciótól. Vajjon ki volt az, aki elütötte ettől a Szövetséget Clujon és ezáltal anyagi gondjait növelte? Mi is szeretnők tudni.

„Az Anker“

Általános Biztosító R. T.
Alapítotott: 1858.

Erdélyrészi Speciál Főügynöksége:

WEISZ KÁLMÁN

ORADEA, Piața Mihai Viteazul 8.

TELEFON: 936.

Kérje kötelezettség nélkül képviselőm kiküldését!

A paptamási

„LITHYNIA“

az ásványvizek királya

vese, hólyag, epe és gyomor-
bajok legbiztosabb gyógyvize.

Mindenütt kapható

Központi egyedárúság

Str. Nicu Filipescu (Szarvas-sor) 23

Telefon: 176.

Barna és Ritter vaskereskedése

összes mezőgazdasági, épület vasalás,
valamint minden vásáruban legjobban
szortírozott raktárát ajánlja nagyban-
kicsinyben

ORADEA, Piața Mihai Viteazul No. 10.

Generala Román Általános Biztosító Társulat

oradeai főügynöksége foglalkozik a biztosítás
minden ágazatával a legelőnyösebb feltételek
mellett.

I-ső rendű

fali téglá és cserép

kapható saját igán hazaszállítva,
heti vagy havi részletre is:

WASSERSTROM SÁNDOR

tégla és cserépgyárában
ORADEA

Telep: { Str. Minerale 83 (közvetlen
Csillagváros vám mellett)
Iroda: Str. Rimanocezy 8.

Telephon: 156 és 670.
ugyanott háztelkek havi részletre.

Felhívás!

T. olvasóink figyelmébe!

Ha megbízható tisztán kezelt orth. koser
liba húst és zsírt jutányosan
akarnak vásárolni keressék fel

Klein huscsarnokát

Kapucinus-uca 6 sz.

Vendéglősök és viszont eladók nagy ár
kedvezményben részesülnek. Szétküldés pos-
tán és vasuton.

Kérem vigyázni a címre

Kiadja: WASSERSTROM SÁNDOR

Kézimunkáját csak is az

ELYSEEBEN vásárolja

ORADEA, Bulv. Reg. Ferdinand (Rákóczi-ut) 7.

POSZTÓ ENGROS

Legolcsóbb bevásárlási forrás

HAVAS & GRÜNFELD, ORADEA

Strada Avram Iancu 8

Kicsinyben, eladás engros árakban
csakis készpénz ellenében.

AZ ÉRELMEZESÉDÉS a 40 éven felüli egyé-
neknél többé kevésbé jelentkezik. Agynomás fő-
fájás, szédülés, nagyothallás, zibbadás, vérkerin-
gési zavarok, mind az elmeszesedés tünetei. Kiti-
nően bevált ellenszer az egész orvosi kar által
ajánlott CIGELKAL (Csehszlovákia) LAJOS FORRÁS fel-
tűnően kellemes ízű JÓDOS GYÓGYVIZÉ, amelyből
20-25 üvegnek 6-8 héten át évenként való el-
fogyasztása után a szervezet felfrissül az életkedv
megújul s az étvágy fokozatosan emelkedik. Kérjen
mindenütt ismertetőt kívánatra bárkinek szívesen
küld a CIGELKAI JÓDOS gyógyforrások romániai
vezérképviselőte, ARINIȘ (Egerhát) jud. Salaj.

Legszébb és legolcsóbb
csillárok kaphatók

ELECTRICA-nál

Bulv. Regele Ferdinand 10.

Olcsó tűzifa

I. száraz cserhasáb . L. 390 || I. száraz bükkhasáb . L. 370
I. száraz gyertyánhas. L. 380 || I. száraz dorongfa . L. 330
Ezen árak méterenkint a telepen értendők

Házhoz szállítás méterenkint 30 Lei

Vulcan-fatelep Ugyanitt cser, gyertyán és bükk
fa felvágott állapotban is kapható
Nagyipactér Közraktár mögött. Telefon 632.

FIGYELEM! מוזהרים FIGYELEM!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses
tudomására hozni, hogy megérkeztek a Mirjam
féle imakönyvek, továbbá „Machzorim“ 4 vagy 9
kötésben mindenféle fordítással selyem vagy gyapju
„Talleszek“ felszerelve, továbbá zsidó ujévi üd-
vözetek és mindenféle rituális cikkek a legju-
tányosabb árban. Kaphatók

SPITZER ÁBRAHÁM könyvkereskedőnél zöldfa-u. 14
Csillaggyógyszertárral szemben.
Használt könyveket a legmagasabb árban veszek.

Épületfában legolcsóbb

Heller Emil

ORADEA

Piața Mihai Viteazul (Nagyipactér) 26.

Megbízható, jó butort
legolcsóbban a nagyváradi műasztalosok
Butorcsarnokainál

Str. Avram Iancu (Kossuth-u.) 2.

és Str. Mosolin (Kert-uca) 4.

szerezhető be.

M. ÁBRAHÁM kendőáru és
szövőfonalak

nagyban és kicsinyben

Oradea, Piața Mihai Viteazul

Harisnya-Kötöttáru

férfi női fehérnemű

legolcsóbb bevásárlási forrás

Hófehérke áruház

LEITNER

ORADEA, SAS PALOTA

Krawattenstoff-Weberei
und Confectionierung

Leó Koós

ENGROSS

ENGROSS

ORADEA

Str. Lecramioarelor

ORTH. כשר

Amsel vendéglő

Tulajdonos: STERN SÁMUEL

ORADEA

Piața M. Viteazul (Nagyipactér) 7.

Őszi szvetter vásár

Minden féle kötött áru nagyban

és kicsinyben olcsó gyári árakban

London divatkötőde

ORADEA, Kossuth-u. 5.

Legjobb ridikülőket,

oldaltárcákat, pénzerszényeket és
bőröndöket minden kivitelben
gyári árban árusítunk. Ugyaní-
minden szakmában vágó rend-
léseket és javításokat vállalunk

Nagyváradi Bőröndgyár városi lerakata
Bulv. Reg. Ferdinand

Utazók figyelmébe!

Izletes orth. koser כשר házi koszt

Berkovits Mihályné
vendéglőjében

ORADEA, Str. N. Jorga (Zöldfa u.) 19.

Acéllemez üzlet REDŐNYÖKET

Esslingeni ablak

a létező legjobb kivitelben és legolcsóbb
árban készítünk és szállítunk!

ÁRAJÁNLATTAL DIJTALANUL SZOLGÁLUNK.

Halász Testvérek Redőny és
lakatosárugyár

Oradea, Str. Cogălniceanu 16.

Telefon: 364.

FULGER lakatosárugyár R. T.
ORADEA

készít ajtózárat és lemezár
Telefon: 524.

Fülöp József műasztalos
ORADEA

Str. P. Cerna
Terezia-u. 5.

Nyomatott: RUBINSTEIN VILMOS, ORADEA.